

Ympäristöministeriö

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035; sisäministeriön lausunto

Ympäristöministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa koskien luonnosta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035. Sisäministeriö lausuu asiassa seuraavaa:

Tausta

Valmisteilla oleva kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia pyrkii tehostamaan luonnon monimuotoisuuden turvaamista ja edistämään heikentyneiden ekosysteemien palautumista kytkien yhteen kansalliset ja kansainväliset, kuten EU:ssa asetetut, tavoitteet.

Valmisteilla olevaa, vuoteen 2035 ulottuvaa kansallista luonnon monimuotoisuusstrategiaa laaditaan tilanteessa, jossa Suomen luonnon monimuotoisuuden kehityssuunta on heikkenevä. Kuten strategialuonnoksessa todetaan, lähes puolet luontotyypeistä on arvioitu uhanalaisiksi ja uhanalaisten lajien osuus arvioituista lajeista on kasvanut.

Vuosille 2012–2020 laaditun kansallisen biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman tavoitteena oli luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen kestävä käyttö ja kehitys. Päätyneen kauden strategian toimenpiteiden vaikutus arvioitiin kuitenkin pieneksi. Vain kolmasosa toimenpiteistä arvioitiin vaikuttavuudeltaan keskiuuriksi, kun taas valtaosalla tavoitteista saavutettiin vain vähäisiä myönteisiä vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle. Arvioinnin mukaan toimenpiteiden myönteinen vaikutus ei ollut luonnon monimuotoisuuden kokonaismittakaavassa merkittävää.

Yleistä strategiasta

Lausunnolla oleva strategialuonnos on mittava kooltaan ja sisällöltään. Strategiapaperi on itsessään yli 80 sivuinen ja pitää sisällään runsaasti tavoitteita. Strategioiden toteuttaminen tai niiden jalkauttaminen on haasteellista. Varsin suurin osa strategioista jää toteuttamatta, koska niitä ei käsitellä luonnollisena osana organisaation kaikkea muuta toimintaa. Tästä syystä nyt laadittu strategia olisi hyvä pyrkiä tiivistämään lyhyeen ja yksinkertaiseen muotoon, muutoin on vaarana, että strategiapaperin tavoitteet hukkuvat.

Tarkemmat toimenpiteet, joilla strategia aiotaan toteuttaa, tullaan laatimaan myöhemmin. Laadittavien toimenpiteiden laatimiseen tulisi myös varata riittävästi aikaa, jotta toimenpide ehdotukset ovat perusteellisesti valmisteltuja ja niiden toteuttamisen tueksi saataisiin laajapohjainen yhteiskunnallinen yhteisymmärrys. Toimenpiteiden laatimisen yhteydessä tulisi myös pohtia niiden vastuuttamista, mitaamista ja toteutuksen seuranta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@govsec.fi
www.intermin.fi

Viranomaisilla on mahdollista nostaa kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia 2035 toiminnan keskiöön omassa toiminnassaan, jos laadittavat toimenpide-ehdotukset ovat riittävän konkreettisia ja tarvittava lainsäädäntö tukee viranomaistoimintaa.

Luontokato ja sen merkitys

Luontokato heikentää ekosysteemien kykyä tuottaa ihmisten tarvitsemia ekosysteemipalveluja. Ekosysteemipalveluiden tuotannon heikkenemisen konkreettisia esimerkkejä Suomessa ovat ruokaturvaa uhkaava pölyttäjäkato, ekosysteemien hiilen ja ravinteiden kierron säätelyn heikentyminen ja ravinteiden valuminen vesistöihin sekä maaperän heikentyneen vedenpidätyskyvyn kautta tulvista ja muista sään ääri-ilmiöistä aiheutuvat vahingot ja kulut.

Strategiapaperissa on todettu, että kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia 2035 eroaa aikaisemmista epäonnistuneista strategioista siinä, että nyt pyritään aikaisempaa enemmän vaikuttamaan luontokadun taustalla oleviin juurisyihin, jotka ovat yhteiskunnallisia. Juurisyiksi on lueteltu arvot ja käyttäytyminen, väestölliset ja sosiokulttuuriset, taloudelliset ja teknologiset, institutionaaliset ja hallinnolliset ja konfliktit ja epidemiat. Kun tavoitteena on kääntää ihmistoiminnan vaikutukset elinympäristöihin heikentävästä vahvistavaksi ja toteuttaa kestävä kehityksen tavoitteet luonnon kantokyvyn rajoissa, tulee tämä muuttamaan suomalaista yhteiskuntaa ja yritystoimintaa.

Luonnon monimuotoisuuden vaalimiselle ja luontokadon pysäyttäminen on tärkeää ihmisen elinolosuhteiden säilymiseksi Suomessa ja yleensä maapallolla. Suomi ei kuitenkaan voi yksin ennallistaa ja pysäyttää meneillään olevaa ilmastomuutosta ja tai luontokatoa, mutta Suomi voi toimia yhtenä esimerkkinä siinä, miten yhteiskunta toimii ja teknologiaa hyötykäytetään kestävä kehityksen tavalla. Tällöin on selvää, että yritystoiminnan kehittämiseksi tulee uudenlaisia rajoja esimerkiksi ympäristö- ja rakennuslupien kautta.

Metsien, soiden, vesistöjen ja maatalousmaiden ynnä muiden suojeleminen tai niiden käytön osittainkin rajoittaminen tulee kohdistumaan voimakkaasti yksityiseen maanomistukseen. Osa suojeletoimista tulee varmistaa lainsäädännön kautta, mutta osa jää varmasti vapaaehtoisuuden varaan. Millä tavoin toimenpiteet saadaan toteutettua alueellisesti oikeudenmukaisella tavalla, tulee pitkälti ratkaisemaa strategian ja toimenpiteiden vaikuttavuuden.

Yleisesti sisäministeriö pitää kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian 2035 tavoitteita kannattavina. Ministeriön yksityiskohtaiset huomiot strategiasta on lueteltu alla;

Yksityiskohtaiset huomiot strategiasta

Sisäministeriö pyytää huomioimaan strategialuonnoksessa seuraavat kohdat:

2. Strategian lähtökohdat

Kohta 2.2. ”Suomalainen julkinen päätöksenteko on luontoa kunnioittavaa” (alaviite 14; s.11)

”Suomesta on tullut edelläkävijä julkisten hankintojen vastuullisuudessa ja julkinen sektori on merkittävä markkinavaikuttaja ympäristöystävällisten ratkaisujen hankkijana. Julkinen sektori toimii edelläkävijänä siirtymässä fossiilivapaaseen yhteiskuntaan.”

Strategian mukaisesti valtion ohjaus on siirtymässä kohti fossiilivapaata yhteiskuntaa. Sisäministeriön näkemyksen mukaisesti ohjauksen ja velvoitteiden aiheuttamat kasvavat välittömät sekä välilliset kustannusvaikutukset on huomioitava sekä kompensoitava 100 %:sti virastoille niiden toimintamenoissa.

3. Strategian tavoitteet

3.1 ja 3.2 Päätaavoite ja tarkemmat tavoitteet

Kohta 3.2 ”Taulukko kansalliset luonnon monimuotoisuusstrategian tavoitteet”

Kohta 7. ”Suojelupinta-alan tulee kasvaa 30 prosenttiin Suomen maa-alueiden sekä merialueiden pinta-alasta” (s.40-41)

Kohta 9. ”Luonnon tilaan suoraan vaikuttava taloudellinen toiminta, kuten maankäyttö, rakentaminen ja luonnonvaratalous, on resurssitehokasta ja ylläpitää sekä parantaa aktiivisesti luonnon monimuotoisuutta” (s.46)

Kohta 14. ”Suomalainen julkinen hallinto toimii aktiivisesti, johdonmukaisesti ja vuorovaikutuksessa muiden yhteiskunnan toimijoiden kanssa strategian päätavoitteen saavuttamiseksi: lainsäädäntö,

muut ohjauskeinot ja strateginen suunnittelu ohjaavat ylläpitämään ja parantamaan luonnon monimuotoisuutta kaikilla sektoreilla.” (s.54)

Edellä mainittuihin kohtiin liittyen sisäministeriö toteaa, etteivät ne saa heikentää turvallisuusviranomaisten toimintaedellytyksiä ja niiden lakisääteisten tehtävien hoitaminen on huomioitava kaikissa tilanteissa.

3.3.3 Elinympäristöjen laadun parantaminen

Tavoitteet T3.1.2 ja T8.2

Sisäministeriön näkemyksen mukaan tavoite T3.1.3 (Talousmetsien luonnonhoidollista kulotusta lisätään niin, että talousmetsien ja suojelualueiden yhteenlaskettu palo- ja kulotusalueiden määrä on keskimäärin 2500 hehtaaria vuodessa) sekä tavoite T8.2 (Palo- ja kulotusalueiden määrää kasvatetaan sekä suojelualueilla että talousmetsissä.) tarkoittavat samaa asiaa, mutta hieman eri sanoin ilmaistuna. Nykyisessä muodossaan kyseisten tavoitteiden suhde jää myös epäselväksi. Tavoite T8.2 on tavoitteellinen ja T3.1.3 jo toimenpideluontoinen sisältäen pinta-ala tavoitetason. Tavoitteen T3.1.3 osalta jää lisäksi epäselväksi, tarkoitetaanko tässä sitä, että uusien palo- ja kulotusalueiden pinta-ala kasvaa noin 2500 hehtaaria vuodessa, jolloin palo- ja kulotusalueiden pinta-ala kasvaa nykyisestä kumulatiivisesti siten, että vuonna 2035 näitä alueita olisi noin 32 500 hehtaaria enemmän kuin nykyisin.

3.4 Suojelu ja ennallistaminen

Uusien suojelualueiden perustamisesta merialueella tulee meripelastuksen ja valvonnan näkökulmasta pyytää lausuntoa aluevastuussa olevalta Rajavartiolaitoksen alaiselta merivartiostolta. Rajavartiolaitos on johtava meripelastusviranomainen (Meripelastuslaki 1145/2001) ja lisäksi toteuttaa alueiden suojelusäädöksiä valvontaa (Luonnonsuojelulaki 1096/1996) mukaan.

3.7 Suomi maailmalla

Sisäministeriö lausuu merellisiin tuulivoimapuistoihin liittyviin lausuntopyyntöihin Rajavartiolaitoksen vastuutehtävien näkökulmasta. Rajavartiolaitos on johtava meripelastus- (Meripelastuslaki 1145/2001) ja rajavalvontaviranomainen, joka sovittaa yhteen muiden rajavalvontaan henkilöliikenteessä osallistuvien viranomaisten toimintaa (Rajavartiolaitaki 578/2005). Lisäksi Rajavartiolaitos huolehtii pelastustoiminnasta Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä tapahtuneissa alusöljy- ja kemikaalivahingoissa sekä sovittaa yhteen siihen varautumista (Pelastuslaki 379/2011). Talousvyöhykelain (Laki Suomen talousvyöhykkeestä 1058/2004) mukaisesti Rajavartiolaitos valvoo talousvyöhykkeellä 6-8 §:ssä tarkoitettuja hyödyntämisoikeutta, rakentamista sekä meritieteellistä tutkimusta.

Muita huomioita luonnoksesta

Strategiassa viitataan Suomen merenhoidon toimenpideohjelman 2022-27 toteuttamiseen Itämeren tilan parantamiseksi. Sisäministeriö on omalta osaltaan osallistunut kyseisen ohjelman laatimiseen ja sitoutunut sen tavoitteisiin sekä toimenpiteisiin erityisesti meriympäristön tilaan kohdistuvien riskien hallinnan kautta.

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Erityisasiantuntija

Janne Juujärvi

Tiedoksi SM PEO Pelastusosasto
SM PO Poliisiosasto
SM RO Rajavartio-osasto

VN/21836/2021-SM-32

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: